

**ЕЗОПОВЕ И ПРОЧИХЪ РАЗНИХЪ БАСНОТВОРЦЕВЪ
БАСНЕ
ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЧЪ**
Типографија Емануила Брајткопфа,
Лајпциг 1788. година

Шта је то у старим књигама што у сваком правом "читачу" изазива један специфичан осећај који није лако описати, нешто између неверице, узбудљивог ишчекивања и тајанственог усхићења?

Историјски архив у Нишу у својој библиотеци броји седамдесетак таквих књига, штампаних до 1867, године званичног увођења Вуковог писма и правописа у школе и државну администрацију Кнежевине Србије.

Под редним бројем 1 заведена је најстарија међу њима, штампана давне 1788. године у Лајпцигу. То су знане и омиљене "Басне", Езопове и других баснописаца, преведене и приређене од стране Доситеја Обрадовића. У истој књизи Доситеј је штампао и други део "Живота и прикљученија", састављен у облику писама писаних од пролећа 1788. до 1. јануара 1789. године, као и преводе око 180 енглеских изрека и приповетке "Истина и прелест" и "Пут у један дан", преузете из часописа Рамблер Семјуела Џонсона.

Књига је штампана грађанском ћирилицом на славеносербском језику.

У духу доследног рационализма и просветитељства, Доситеј је ову књигу посветио српској омладини: "Љубезна србска јуносте", пише он у

уводном делу и образлаже своју племениту намеру тиме што жели да заслужи љубав и похвалу српске омладине, а за то нема бољег начина од овог јер ће се путем своје књиге моћи свуда, по разним селима и градовима дружити и разговарати с младима и преносити им све добро што је научио, не само за живота, већ и кад га више не буде било на земљи.

У "Предисловиу о баснах" Доситеј нас упознаје са басном као књижевном врстом, њеним настанком и особеностима. Тако сазнајемо да је Платон басне претпостављао и самим Хомеровим еповима, Сократ их је у тамници пред смрт читао, а писали су их, поред Езопа и Ла Фонтена још и Федар, Аптемије, Авијан, Бабри и чувени немачки просветитељ Лесинг.

Највећа је предност басни у томе што их могу читати и разумети сви, од највећих филозофа до необразованих сељака; оне су први издак и пород "чловеческога остроумија", а ништа није погодније од њих да приволи децу да читају и да их натера на размишљање и закључивање.

Што се чувених Наравоученија тиче, она садрже "сву моралну филозофију и висока политическа правила", а Доситејев наум је био да се кроз њих млади умови навикавају да о

свему паметно и здраво мисле и суде, а у свачему "лаж од истине распознају". Доситеј је Наравоученија обогатио цитатима на грчком, латинском, енглеском, француском, италијанском, румунском језику, позивајући се на низ класичних писаца (Питагору, Еврипида, Хесиода, Теогнида, Платона, Плутарха, Марка Аурелија, Хора-

ција, Вергилија, Теренција), на енглеске писце Адисона, Честерфилда, Лесинга и Сулцера.

Већ је 215 година како су "Басне" међу нама, а племенити наум и "љубезни" позив на дружење Доситејев плене наша срца и умове сада као и некада.

